

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN

PHẠM MINH THÚY

QUAN HỆ VĂN HÓA VIỆT NAM – NHẬT BẢN
GIAI ĐOẠN 1992 - 2013

LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÀNH QUỐC TẾ HỌC

Hà Nội - 2016

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN

PHẠM MINH THÚY

QUAN HỆ VĂN HÓA VIỆT NAM – NHẬT BẢN
GIAI ĐOẠN 1992 - 2013

Chuyên ngành : Quan hệ quốc tế

Mã số: 60310206

LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÀNH QUỐC TẾ HỌC

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

TS. Hoàng Minh Hằng

Hà Nội - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan:

Đây là công trình nghiên cứu khoa học độc lập của riêng tôi. Các số liệu sử dụng phân tích trong luận văn có nguồn gốc rõ ràng, đã công bố theo đúng quy định.

Các kết quả nghiên cứu trong luận văn do tôi tự tìm hiểu, phân tích một cách trung thực, khách quan và phù hợp với thực tiễn của Việt Nam. Các kết quả này chưa từng được công bố trong bất kỳ nghiên cứu nào khác.

Tác giả luận văn

Phạm Minh Thúy

LỜI CẢM ƠN

Trước hết với tình cảm chân thành và lòng biết ơn sâu sắc, tôi xin gửi lời cảm ơn đến các thầy, cô giáo trong khoa Quốc tế học – Đại học KHXH&NV – Đại học Quốc gia Hà Nội đã tận tình giúp đỡ tôi trong quá trình học tập và nghiên cứu để hoàn thành Luận văn thạc sĩ.

Đặc biệt, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến TS. Hoàng Minh Hằng – Viện Nghiên cứu Đông Bắc Á đã dành nhiều thời gian tâm huyết, trực tiếp hướng dẫn tận tình, chỉ bảo và tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong suốt quá trình thực hiện nghiên cứu đề tài và hoàn chỉnh bản Luận văn Thạc sĩ chuyên ngành Quốc tế học.

Cuối cùng, tôi xin chân thành cảm ơn gia đình và bạn bè đã động viên, khích lệ, sẻ chia, giúp đỡ và đồng hành cùng tôi trong cuộc sống cũng như trong quá trình học tập, nghiên cứu!

Hà Nội, ngày 15 tháng 02 năm 2015

Tác giả Luận văn

Phạm Minh Thúy

MỤC LỤC

PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Tình hình nghiên cứu trong và ngoài nước	3
3. Mục tiêu, nhiệm vụ nghiên cứu của đề tài	Error! Bookmark not defined.
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	Error! Bookmark not defined.
5. Phương pháp nghiên cứu	Error! Bookmark not defined.
6. Điểm mới và đóng góp của luận văn	Error! Bookmark not defined.
7. Kết cấu luận văn	Error! Bookmark not defined.
CHƯƠNG I: CƠ SỞ CỦA SỰ PHÁT TRIỂN QUAN HỆ VĂN HÓA VIỆT NAM - NHẬT BẢN SAU CHIẾN TRANH LẠNH	Error! Bookmark not defined.
1.1. Khái quát về quan hệ Việt Nam – Nhật Bản trước năm 1992	Error! Bookmark not defined.
1.2. Bối cảnh quốc tế và khu vực kể từ sau Chiến tranh lạnh	Error! Bookmark not defined.
1.2.1. <i>Bối cảnh quốc tế</i>	Error! Bookmark not defined.
1.2.2. <i>Bối cảnh khu vực</i>	Error! Bookmark not defined.
1.3. Nét tương đồng và khác biệt giữa văn hóa Việt Nam và Nhật Bản	Error! Bookmark not defined.
1.3.1. <i>Nét tương đồng</i>	Error! Bookmark not defined.
1.3.2. <i>Nét khác biệt</i>	Error! Bookmark not defined.
1.4. Chính sách đối ngoại của Việt Nam và Nhật Bản	Error! Bookmark not defined.
1.4.1. <i>Nhật Bản trong chính sách đối ngoại của Việt Nam</i>	Error! Bookmark not defined.
1.4.2. <i>Việt Nam trong chính sách đối ngoại của Nhật Bản</i>	Error! Bookmark not defined.
CHƯƠNG II: THỰC TRẠNG QUAN HỆ VĂN HÓA VIỆT NAM – NHẬT BẢN GIAI ĐOẠN 1992 – 2013	Error! Bookmark not defined.

2.1. Giao lưu văn hóa, nghệ thuật	Error! Bookmark not defined.
2.1.1. Các hiệp định và hoạt động giao lưu văn hóa nổi bật	Error! Bookmark not defined.
2.1.2. Các hình thức giao lưu	Error! Bookmark not defined.
2.2. Hợp tác nghiên cứu và đào tạo ngôn ngữ	Error! Bookmark not defined.
2.2.1. Nghiên cứu Nhật Bản học và đào tạo tiếng Nhật tại Việt Nam	Error! Bookmark not defined.
2.2.2. Nghiên cứu Việt Nam học và đào tạo tiếng Việt tại Nhật Bản	Error! Bookmark not defined.
2.3. Xúc tiến hiểu biết lẫn nhau giữa nhân dân hai nước	Error! Bookmark not defined.
2.4. Đánh giá kết quả hợp tác văn hóa Việt Nam – Nhật Bản	Error! Bookmark not defined.
CHƯƠNG III: TRIỂN VỌNG QUAN HỆ VĂN HÓA VIỆT NAM – NHẬT BẢN VÀ KIẾN NGHỊ CHÍNH SÁCH THÚC ĐẨY HỢP TÁC	Error! Bookmark not defined.
3.1. Triển vọng quan hệ văn hóa Việt Nam – Nhật Bản	Error! Bookmark not defined.
3.1.1. Thuận lợi	Error! Bookmark not defined.
3.1.2. Khó khăn	Error! Bookmark not defined.
3.2. Kiến nghị chính sách thúc đẩy hợp tác văn hóa	Error! Bookmark not defined.
KẾT LUẬN	Error! Bookmark not defined.
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	5

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Ngày nay, bối cảnh quốc tế và khu vực đang có những biến đổi lớn lao. Xu thế hòa bình, hợp tác, phát triển đang ngày càng trở thành xu thế chủ yếu chi phối quan hệ ngoại giao giữa các nước. Trong một thế giới ngày càng gắn kết và phụ thuộc lẫn nhau, nhu cầu về phát triển, về giao lưu kinh tế văn hóa nhằm tăng cường hiểu biết để hợp tác vì lợi ích dân tộc đang trở nên cấp thiết. Chính vì thế việc quảng bá hình ảnh của quốc gia ngày càng được chú trọng trong xã hội của internet và các phương tiện truyền thông đại chúng khác đang phát triển mạnh mẽ. Vì lẽ đó, để đẩy mạnh chính sách ngoại giao một cách thành công, điều quan trọng là phải tạo dựng được hình ảnh tốt đẹp về đất nước mình không chỉ trong mắt các nước khác mà còn cả trong nhận thức của người dân đất nước mình. Với một môi trường thuận lợi như thế, cả Việt Nam và Nhật Bản đều đã và đang nỗ lực hết mình để đảm bảo rằng người dân của các quốc gia khác có cái nhìn mới mẻ và tích cực hơn về con người và đất nước mình. Chính vì vậy, hai nước đều có chung lợi ích trong việc mở rộng và phát triển hợp tác trong mọi lĩnh vực. Đặc biệt trong xu thế toàn cầu hóa hiện nay, Việt Nam và Nhật Bản đều nhận thức rõ tầm quan trọng của văn hóa, giao lưu văn hóa nhằm nâng cao ảnh hưởng của quốc gia ra thế giới, phục vụ lợi ích dân tộc. Xuất phát từ nhận thức về vai trò và vị trí của nhau trong khu vực và trên trường quốc tế, từ sự thống nhất về mục tiêu chiến lược: coi hợp tác giao lưu văn hóa tạo nên chiều sâu, là cơ sở vững bền cho quan hệ giữa hai nước Việt Nam và Nhật Bản. Tuy nhiên dù là hợp tác trên lĩnh vực nào cũng cần phải dựa trên sự tôn trọng và hiểu biết lẫn nhau. Vì vậy, cần phải nghiên cứu một cách có hệ thống về quan hệ văn hóa của hai nước.

Mặc dù Việt Nam và Nhật Bản có mối quan hệ lâu dài, nhưng quan hệ kinh tế là nổi trội và sôi động hơn cả. Quan hệ văn hóa có phần hạn chế hơn và hầu như chưa có nghiên cứu nào đi sâu vào đề tài này. Vì vậy nghiên cứu quan hệ văn hóa của hai nước giúp chúng ta có cái nhìn toàn diện hơn về quan hệ ngoại giao của Việt Nam và Nhật Bản, tổng kết những thành tựu đạt được trong suốt thời gian qua để thấy được cả Việt Nam và Nhật Bản đã không ngừng nỗ lực đưa quan hệ hai

nước lên một tầm cao mới ngày một sâu sắc hơn, hiểu nhau hơn. Đồng thời tìm hiểu những mặt còn hạn chế và đưa ra những ý kiến đóng góp góp phần hoàn thiện hơn nữa bức tranh đầy màu sắc trong quan hệ Việt Nam – Nhật Bản.

Từ những kinh nghiệm đã qua, hai nước luôn tìm ra con đường để hợp tác, cùng gạt bỏ các trở ngại, vì lợi ích lâu dài của nhân dân hai nước. Không chỉ các hoạt động kinh tế, chính trị, an ninh mà các hoạt động giao lưu văn hóa cũng không ngừng được mở rộng, góp phần hình thành khuôn khổ quan hệ ở tầm vĩ mô, tin cậy lẫn nhau về chính sách, về môi trường hợp tác, tạo cơ sở thúc đẩy mạnh mẽ hơn nữa sự hợp tác toàn diện giữa chính phủ và nhân dân hai nước. Phân tích sâu mối quan hệ văn hóa Việt – Nhật qua từng thời kì giúp chúng ta thấy được mối quan hệ ngoại giao giữa hai nước có những chuyển biến tích cực, có cơ sở khách quan vững chắc, gắn với nhu cầu phát triển của cả hai nước cũng như xu thế toàn cầu hoá của thời đại. Bên cạnh đó nghiên cứu quan hệ văn hóa cũng giúp chúng ta có cái nhìn mới hơn, dưới góc độ khác biệt hơn về quan hệ giữa Việt Nam và Nhật Bản. Đặc biệt, việc tập trung nghiên cứu về mối quan hệ văn hóa hai nước trong giai đoạn 1992 - 2013 là điều cần thiết, bởi năm 1992 là dấu mốc quan trọng đánh dấu sự viện trợ trở lại của Nhật Bản dành cho Việt Nam. Kể từ đây, mối quan hệ ngoại giao giữa hai nước đã bước sang một trang mới, phát triển về mọi mặt. Đặc biệt là quan hệ văn hóa, đây là giai đoạn phát triển nở rộ của các hoạt động giao lưu văn hóa, tăng cường hiểu biết lẫn nhau giữa hai nước. Năm 2013 kỷ niệm 40 năm quan hệ ngoại giao Việt Nam – Nhật Bản, tổng kết lại chặng đường dài đã trải qua với rất nhiều những hoạt động văn hóa tiêu biểu và đặc sắc diễn ra ở cả hai nước, nó không chỉ góp phần làm sáng tỏ quá trình vận động và phát triển hợp tác văn hóa của hai nước mà qua đó để thấy được những thuận lợi, khó khăn cũng như triển vọng về mối quan hệ này.

Với những lý do trên tôi đã quyết định lựa chọn nghiên cứu đề tài ***“Quan hệ văn hóa Việt Nam – Nhật Bản giai đoạn 1993 – 2013”***, một đề tài vừa mang ý nghĩa khoa học vừa mang ý nghĩa thực tiễn sâu sắc.

Về ý nghĩa khoa học của đề tài, có thể nói, với việc phân tích, làm rõ đặc điểm quan hệ văn hóa của Việt Nam từ năm 1993 đến năm 2013 sẽ góp phần vào

việc nghiên cứu, lý giải những chuyển biến, những thay đổi trong các hoạt động giao lưu văn hóa giữa hai nước. Đồng thời đề tài cũng góp phần quan trọng cho việc nghiên cứu quan hệ giữa hai nước một cách toàn diện hơn, bên cạnh các lĩnh vực kinh tế - chính trị - quân sự.

Về ý nghĩa thực tiễn của đề tài, việc nghiên cứu, tìm hiểu về quan hệ văn hóa giữa Việt Nam và Nhật Bản sẽ đóng góp cho việc hoạch định và triển khai ngoại giao văn hóa sao cho phù hợp với hoàn cảnh thực tiễn của đất nước mình, nhằm tối đa hóa hiệu quả của các hoạt động, các chính sách văn hóa, từ đó góp phần hoàn thiện hơn chính sách ngoại giao của Việt Nam.

2. Tình hình nghiên cứu trong và ngoài nước

2.1. Tình hình nghiên cứu trong nước

Thứ nhất là nhóm các công trình nghiên cứu trực tiếp về quan hệ văn hóa Việt Nam – Nhật Bản.

Cuốn thứ nhất là **“Quan hệ văn hóa, giáo dục Việt Nam – Nhật Bản và 100 năm phong trào Đông Du”** của các tác giả Nguyễn Văn Khánh, Trần Văn La, Vũ Đức Nghiệu, Đinh Xuân Lâm, Vũ Đức Nghiệu (Nxb Đại học quốc gia Hà Nội, 2006). Cuốn sách này tổng hợp những bài phát biểu và những bài nghiên cứu được thảo luận trong hội thảo khoa học “Quan hệ văn hóa, giáo dục Việt Nam - Nhật Bản và 100 năm phong trào Đông Du” đã được tổ chức tại Hà Nội, nhằm đánh giá vị trí và ảnh hưởng của phong trào du học Nhật Bản trong lịch sử cận đại Việt Nam, đồng thời tổng kết những thành tựu và bài học kinh nghiệm trong quan hệ văn hóa, giáo dục Việt Nam – Nhật Bản hơn 30 năm.

Thứ hai là cuốn **Kỷ yếu hội thảo quốc tế “Lịch sử, văn hóa và ngoại giao văn hóa: sức sống của quan hệ Việt Nam – Nhật Bản trong bối cảnh mới của quốc tế và khu vực”** (Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội, 2013). Cuốn sách đã tập trung trình bày và phân tích các khía cạnh lịch sử, văn hóa và quan hệ chính trị - ngoại giao giữa Việt Nam - Nhật Bản trong bối cảnh mới của khu vực và quốc tế. Các bài viết hướng đến những nhận thức sâu sắc và toàn diện hơn về lịch sử, văn hóa và quan hệ quốc tế Việt Nam - Nhật Bản, góp phần tiếp tục phát triển quan hệ hợp tác giữa hai nước lên một tầm cao mới, vì lợi ích của

nhân dân hai nước cũng như vì hòa bình và thịnh vượng của khu vực Châu Á và thế giới. Cuốn sách là nguồn tham khảo hữu ích cho bạn đọc khi nghiên cứu về Nhật Bản cũng như quan hệ Việt Nam - Nhật Bản.

Thứ ba là cuốn ***Các vấn đề lịch sử, văn hóa, xã hội trong giao lưu Việt Nam - Nhật Bản*** của tác giả Trần Quang Minh và Ngô Hương Lan (Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, 2015). Cuốn sách đã phân tích về mối quan hệ Việt Nam – Nhật Bản trong tiến trình lịch sử. Tác giả đã phân tích khá sâu về mặt học thuật các sự kiện cũng như những chứng cứ lịch sử về sự biến đổi xã hội và mối quan hệ giao lưu giữa hai nước Việt Nam và Nhật Bản trong suốt quá trình lịch sử hơn một nghìn năm kể từ thế kỷ thứ 8 đến nay. Đồng thời so sánh, đối chiếu văn hóa Việt Nam và Nhật Bản để làm rõ những nét giống và khác nhau, từ đó đưa ra những thuận lợi và khó khăn gặp phải trong quá trình giao lưu và truyền bá văn hóa giữa hai nước. Có thể nói đây là cuốn sách có ý nghĩa rất lớn khẳng định một trong những nhân tố góp phần vào sự phát triển mạnh mẽ hiện nay của quan hệ đối tác chiến lược Việt Nam - Nhật Bản là có nguồn gốc sâu xa từ trong lịch sử.

Tiếp đến là nhóm các công trình nghiên cứu quan hệ Việt Nam – Nhật Bản nói chung trên tất cả các mặt, trong đó có quan hệ văn hóa. Trước hết phải kể đến cuốn ***Quan hệ Việt Nam - Nhật Bản: Quá khứ, hiện tại và tương lai*** của tác giả Ngô Xuân Bình - Trần Quang Minh (Nhà xuất bản Khoa học xã hội, Hà Nội, 2005) các tác giả đã đánh giá một cách khách quan chặng đường lịch sử trong quan hệ của hai nước Việt Nam - Nhật Bản, về những kết quả mà hai bên đã đạt được cũng như những hạn chế cần được khắc phục nhằm thúc đẩy hơn nữa quan hệ giữa hai nước trên mọi lĩnh vực để có thể đóng góp tốt hơn, có hiệu quả hơn vào sự thịnh vượng của mỗi dân tộc, nâng cao sự tin cậy lẫn nhau giữa nhân dân hai nước cũng như tạo ra bầu không khí hoà bình - hợp tác phát triển trong khu vực và thế giới.

Thứ hai là cuốn ***Quan hệ Việt Nam – Nhật Bản sau Chiến tranh lạnh*** của các tác giả PGS.TS Nguyễn Thị Quế và PGS.TS Nguyễn Tất Giáp (Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, 2013). Nội dung cuốn sách khẳng định mối quan hệ ngoại giao giữa Việt Nam và Nhật Bản, là nền tảng trực tiếp làm gia tăng sức mạnh mỗi nước và đóng góp vào tiến trình xây dựng Cộng đồng Đông Á thống nhất, hòa bình, ổn định

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

• Tiếng Việt

1. Đào Duy Anh (1998), *Việt Nam văn hóa sử cương*, Nxb Tổng hợp Đồng Tháp.
2. Hồng Bắc, Giao lưu văn hóa Việt Nam – Nhật Bản, <http://radiovietnam.vn/ArticleMobile/xa-hoi/2015/11/giao-luu-van-hoa-viet-nam--nhat-ban/>, 26/11/2015.
3. Báo Nhân Dân (2006), Tuyên bố chung Việt Nam – Nhật Bản, (số 18697).
4. Bộ ngoại giao Việt Nam, Chính sách đối ngoại của Việt Nam trong giai đoạn hiện nay, www.mofahcm.gov.vn/, http://www.mofahcm.gov.vn/vi/mofa/cs_doingoai/cs/ns040823163300, 8.2004.
5. Bộ ngoại giao Việt Nam, *Thông tin cơ bản về Nhật Bản và quan hệ Việt nam – Nhật Bản*, http://www.mofahcm.gov.vn/mofa/cn_vakv/ca_tbd/nr040818111106/ns090316152922, 6/2010
6. Ngô Xuân Bình (2000), *Chính sách đối ngoại của Nhật Bản thời kỳ sau Chiến tranh Lạnh*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội.
7. Ngô Xuân Bình (2003), Điều chỉnh chính sách đối ngoại của Nhật Bản và tác động tới quan hệ Việt Nam – Nhật Bản, *tạp chí nghiên cứu Nhật Bản và Đông Bắc Á*, (số 4) 46, tr.41-49.
8. Ngô Xuân Bình (2008), Nhận diện quan hệ Việt Nam – Nhật Bản, *tạp chí Đông Bắc Á*, (số 11) 93, tr.4-8.
9. Ngô Xuân Bình – Trần Quang Minh (2005), *Quan hệ Việt Nam – Nhật Bản quá khứ, hiện tại và tương lai*, NXB khoa học xã hội, Hà Nội.
10. Trần Mạnh Cát (1991), *Giao lưu văn hóa Việt Nam – Nhật Bản những năm gần đây*, 25 năm quan hệ Việt Nam – Nhật Bản (1973 – 1998), Nxb Khoa học xã hội, tr.241.
11. Hồ Châu (2005), Chiến lược đối ngoại của Nhật bản trong những thập niên đầu thế kỷ XXI, *tạp chí nghiên cứu Nhật Bản và Đông Bắc Á*, (số 2) 56,

tr.64-68.

12. Viết Luân Chu (2003), *30 năm hợp tác hữu nghị Việt Nam – Nhật Bản*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội.
13. Nguyễn Duy Dũng (2001), Ảnh hưởng quốc tế và khả năng vận dụng kinh nghiệm phát triển văn hóa của Nhật Bản, *tạp chí nghiên cứu Nhật Bản và Đông Bắc Á*, (số 6), tr.28.
14. Nguyễn Duy Dũng (2005), *Quan hệ Việt Nam – Nhật Bản trong bối cảnh hợp tác khu vực Châu Á – Thái Bình Dương*, Những bài học về quan hệ Việt Nam – Nhật Bản, NXB Thống kê, Hà Nội.
15. Nguyễn Duy Dũng (2008), Quan hệ Việt Nam – Nhật Bản trong thời kỳ đổi mới, *tạp chí nghiên cứu Nhật Bản*, (số 3), tr.45.
16. Đại học KHXH&NV, đại học Quốc gia Hà Nội (2006), *Quan hệ văn hóa, giáo dục Việt Nam – Nhật Bản và 100 năm phong trào Đông Du*, NXB đại học quốc gia Hà Nội.
17. Đại học KHXH&NV, đại học Quốc gia Hà Nội (2008), *Thúc đẩy nghiên cứu Nhật Bản tại Việt Nam*, Kỷ yếu hội thảo.
18. Nguyễn Cao Đàm (1994), *Nhật Bản – Việt Nam những vấn đề văn hóa*, NXB Văn hóa, Hà Nội.
19. Đảng Cộng sản Việt Nam (1991), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VII*, Nxb Sự thật, Hà Nội, tr.126.
20. Quang Định, “Văn hóa Nhật Bản ! Sự tương đồng giữa văn hóa Nhật bản với Việt Nam”, <http://www.duhochienquang.com/tin-tu-va-doi-song-tai-nhat/629-van-hoa-nhat-ban-su-tuong-dong-giua-van-hoa-nhat-ban-voi-viet-nam.html>, 23/01/2014.
21. Ngô Hồng Điệp, *Về sự hợp tác văn hóa giữa Nhật Bản và ASEAN từ những năm 1970 đến nay*, <http://www.inas.gov.vn/325-ve-su-hop-tac-van-hoa-giua-nhat-ban-va-asean-tu-nhung-nam-1970-den-nay.html>, 24/01/2016.
22. Furuta Motoo (1998), Thời đại mới của quan hệ Nhật – Việt, *tạp chí nghiên cứu Nhật Bản*, (số 1), tr.9.

23. Furuta Motoo (2003), *Trường đại học Nhật Bản và lưu học sinh Việt Nam*, Kỷ yếu Hội thảo.
24. Vũ Minh Giang (2003), *Tình hình nghiên cứu Việt Nam ở một số nước trên thế giới*, Diễn đàn sử học.
25. Đỗ Thị Thu Hà (2006): *Chính sách đối ngoại của Nhật Bản ở Đông Nam Á dưới thời của thủ tướng KOIZUMI*, Luận văn thạc sĩ chuyên ngành Quan hệ quốc tế, Khoa Quốc tế học, Trường Đại học KHXH&NV Hà Nội.
26. Nguyễn Thị Thu Hà (2015), *Nhật Bản – hành trình và cảm nhận*, Nxb Thông tin và Truyền thông, Hà Nội.
27. Thanh Hà, *Quan hệ Việt Nam – Nhật Bản trong bối cảnh mới*, <http://ussh.vnu.edu.vn/quan-he-viet-nam-nhat-ban-trong-boi-canhh-moi/8435>, 22/09/2013.
28. Trần Thị Thu Hà, *Nhân tố Mỹ trong quan hệ Việt Nam – Nhật Bản*, <http://www.hpu2.edu.vn/khoalichsu/content/nhan-to-Mỹ-trong-quan-hệ-việt-nam-nhật-bản-0>, 22/02/2014.
29. Vũ Văn Hà – Dương Phú Hiệp (2004), *Quan hệ Việt Nam – Nhật Bản trong bối cảnh quốc tế mới những năm gần đây và triển vọng*, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội.
30. Hoàng Hồng Hạnh (2007): *Quan hệ ASEAN – Nhật Bản từ năm 1997 đến năm 2006: thực trạng và triển vọng*, Luận văn thạc sĩ chuyên ngành Quan hệ quốc tế, Khoa Quốc tế học, Trường Đại học KHXH&NV Hà Nội.
31. Nguyễn Thanh Hiền (2003), *Quan hệ Việt – Nhật trong thời kỳ hậu chiến tranh lạnh: những dấu ấn ngoại giao đậm nét*, tạp chí nghiên cứu Nhật Bản và Đông Bắc Á, (số 4) 46, tr.30-36.
32. Dương Phú Hiệp – Ngô Xuân Bình – Trần Anh Phương (1999), *25 năm quan hệ Việt Nam – Nhật Bản*, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội.
33. Dương Phú Hiệp(2004), *Nhìn lại 30 năm quan hệ Việt Nam – Nhật Bản*, tạp chí nghiên cứu Nhật Bản và Đông Bắc Á, (số 1) 49, tr.62-65.

34. Hoàng Thị Minh Hoa (2004), *Những tác động của khu vực và quốc tế đối với quan hệ Nhật Bản - Việt Nam từ năm 1975 đến nay*, tạp chí nghiên cứu Nhật Bản và Đông Bắc Á, (số 3), tr.63.
35. Hoàng Thị Minh Hoa (2008), *Chính sách đối ngoại Đông Nam Á của Nhật Bản và ảnh hưởng của nó đối với ba nước Đông Dương giai đoạn sau chiến tranh lạnh*, tạp chí nghiên cứu Đông Bắc Á, (số 6) 88, tr.5-14.
36. Hoàng Thị Minh Hoa (2010), *Nhật Bản với sự phát triển kinh tế - xã hội của Việt Nam, Lào, Campuchia*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội.
37. Hồ Hoàng Hoa (2003), *Ảnh hưởng của một số loại hình văn hóa hiện đại Nhật bản ở Việt Nam*, tạp chí nghiên cứu Nhật Bản và Đông Bắc Á, (số 4) 46, tr.65-67.
38. Hoàng Hồng (2008), *Cống hiến của những người Nhật “Việt Nam mới” với cuộc kháng chiến chống Pháp của nhân dân Việt Nam (1946 – 1954)*, Kỷ yếu Hội thảo Việt Nam học lần thứ 3, Đại học Quốc gia Hà Nội.
39. Bùi Hùng, “*Giao lưu văn hóa - trụ cột phát triển quan hệ Việt Nhật*”, <http://vov.vn/van-hoa/giao-luu-van-hoa-tru-cot-phat-trien-quan-he-vietnhat-281589.vov>, 20/09/2013.
40. Bùi Hùng, *VOV-Nơi gắn kết tình yêu Việt Nam – Nhật Bản*, <http://vov.vn/xa-hoi/vov-noi-gan-ket-tinh-yeu-viet-namnhat-ban-429191.vov>, 07/09/2015.
41. Nguyễn Quốc Hùng (2012), *Lịch sử Nhật Bản*, NXB Thế giới, Hà Nội.
42. Vũ Việt Hùng (2011), *Thực hiện Nghị quyết Đại hội XI của Đảng về chăm lo phát triển văn hóa*, Báo điện tử Đảng Cộng Sản Việt Nam.
43. Irie Akira (2012), *Ngoại giao Nhật Bản: sự chọn lọc của Nhật Bản trong thời đại toàn cầu hóa*, NXB Tri thức, Hà Nội.
44. Kazumi Inami (2013), *Giảng dạy tiếng Nhật tại Việt Nam và trên Thế giới*, Hội thảo "Nghiên cứu, dạy - học tiếng Nhật và Nhật Bản học trong chiến lược đào tạo nguồn nhân lực quốc tế", ngày 27-9-2013 tại Đại học Ngoại ngữ, Đại học Quốc gia Hà Nội. Kỷ yếu hội thảo, tr.137.

45. Cung Hữu Khánh (8.2003), *Vài nét về quan hệ Việt Nam – Nhật Bản 30 năm hợp tác giao lưu và phát triển*, tạp chí nghiên cứu Nhật Bản và Đông Bắc Á, (số 4)46, tr.34 – 40.
46. Nguyễn Văn Kim (2003), *Nhật Bản với châu Á: những mối liên hệ lịch sử và chuyển biến kinh tế - xã hội*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
47. Nguyễn Văn Kim (2014), *Quan hệ Việt Nam – Nhật Bản một truyền thống một cách nhìn từ các không gian biển*, tạp chí nghiên cứu Đông Bắc Á, (số 3) 157, tr.38-49.
48. Kimura Hiroshi - Furuta Motoo - Nguyễn Duy Dũng (2005), *Những bài học về quan hệ Việt Nam – Nhật Bản*, NXB Thống kê.
49. Khoa Đông Phương học, đại học KHXH&NV, đại học Quốc Gia Hà Nội (2003), *Quan hệ Việt Nam – Nhật Bản, những vấn đề lịch sử và hiện đại*, NXB đại học quốc gia Hà Nội.
50. Khoa Đông Phương học, đại học KHXH&NV, đại học Quốc Gia Hà Nội (2013), *Nhật Bản trong thời đại châu Á*, NXB Thế giới, Hà Nội.
51. Hương Ly, Ba trụ cột đối ngoại của Nhật Bản, <http://kienthuc.net.vn/nong-sau/ba-tru-cot-doi-ngoai-cua-nhat-ban-195161.html>, 09/03/2013.
52. Masahiko Komura (2008), Nguyên Bộ trưởng Ngoại giao Nhật Bản: Tạp chí Hữu nghị số đặc biệt kỷ niệm 35 năm quan hệ Việt Nam - Nhật Bản, tr.16.
53. Phạm Bình Minh (2010), *Cục diện thế giới đến năm 2020*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
54. Phạm Mỹ, *Việt Nam – Nhật Bản: Đồng hành tiến tới chân trời mới*, <http://thethaovanhoa.vn/van-hoa-giai-tri/viet-nam-nhat-ban-dong-hanh-tien-toi-chan-troi-moi-n20131105012150984.htm>, 04/11/2013.
55. Vũ Hữu Nghị - Lưu Ngọc Trinh (2014), *Văn hóa Nhật Bản: từ vựng, phong tục, quan niệm*, Nxb thế giới, Hà Nội.
56. Ngô Hương Lan (2013), *Hợp tác và giao lưu văn hóa – giáo dục Việt Nam – Nhật Bản trong bối cảnh mới*, tạp chí nghiên cứu Đông Bắc Á, (số 11) 153, tr.3-8.

57. Phan Hải Linh (2012), *Bài giảng chuyên đề lịch sử nghiên cứu Nhật Bản, Nhật Bản và châu Á*, NXB Thế Giới, Hà Nội.
58. Nguyễn Văn Lịch (2003), *Vài nét về hợp tác giáp dục giữa Việt Nam và Nhật Bản* (Đại học KHXH&NV, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh). Trong kỷ yếu hội nghị "Quan hệ Việt Nam - Nhật Bản: Quá khứ, hiện tại và tương lai" Trung tâm nghiên cứu Nhật Bản, Hà Nội.
59. Hoàng Xuân Long (1996), Tính cộng đồng trong lịch sử: So sánh giữa Nhật Bản và Việt Nam, *tạp chí nghiên cứu Nhật Bản*, (số 2) 6, tr.51 – 54.
60. Masahiko Komura (2008), Nguyên Bộ trưởng Ngoại giao Nhật Bản: Tạp chí Hữu nghị số đặc biệt kỷ niệm 35 năm quan hệ Việt Nam - Nhật Bản, tr.16.
61. Đỗ Thông Minh, *Tương quan văn hóa Việt – Nhật*,
<http://www.dactrung.com/phorum/tm.aspx?m=51913>, 27/08/2003.
62. Nguyễn Thị Hồng Minh (2011), Vị trí của Việt Nam và Nhật Bản trong chính sách đối ngoại của mỗi quốc gia sau Chiến tranh lạnh, *tạp chí nghiên cứu Đông Bắc Á*, (số 10) 128, tr.13-22.
63. Phạm Bình Minh (2010), *Định hướng chiến lược đối ngoại Việt Nam đến 2010*, NXB Chính trị quốc gia.
64. Trần Quang Minh (2008), Quan hệ Việt Nam – Nhật Bản: thành tựu và triển vọng, *tạp chí nghiên cứu Nhật Bản và Đông Bắc Á*, (số 2) 84, tr.11-16.
65. Trần Quang Minh – Phạm Quý Long (2011), *Xây dựng đối tác chiến lược Việt Nam – Nhật Bản: nội dung và lộ trình*, NXB Từ điển bách khoa, Hà Nội.
66. Vũ Huy Mừng (1998), 25 năm quan hệ Việt Nam – Nhật Bản: một chặng đường nhìn lại, *tạp chí nghiên cứu Nhật Bản*, (số 5), tr.52.
67. Hạ Thị Lan Phi (2013), Chính sách ngoại giao của Nhật Bản từ sau chiến tranh lạnh đến nay và tác động của nó tới Việt Nam, *tạp chí nghiên cứu Nhật Bản và Đông Bắc Á*, (số 2) 144, tr.61 – 69.
68. Mai Thị Thu Phương (1997): “*Quan hệ Việt Nam – Nhật Bản từ 1973 đến nay*”, Luận án tiến sĩ, Hà Nội.

69. Trần Anh Phương (2003), Quan hệ Việt Nam – Nhật Bản: lược sử và những năm gần đây, *tạp chí nghiên cứu Nhật Bản và Đông Bắc Á*, (số 6) 48, tr.58-63.
70. Nguyễn Thị Quế - Nguyễn Tất Giáp (2014), *Quan hệ Việt Nam – Nhật Bản sau chiến tranh lạnh*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội.
71. Shiraishi Masaya (2003), *Quan hệ Nhật Bản - Việt Nam từ quan điểm học tập lẫn nhau*, Kỷ yếu hội nghị Quan hệ Việt Nam - Nhật Bản: quá khứ, hiện tại, tương lai, Hà Nội.
72. Phạm Hồng Thái (2008), Những chặng đường quan hệ văn hóa Việt Nam – Nhật Bản, *tạp chí nghiên cứu Đông Bắc Á*, (số 11) 93, tr.41-54.
73. Nguyễn Xuân Thắng (2004), *Sự điều chỉnh chiến lược hợp tác khu vực Châu Á – Thái Bình Dương trong bối cảnh quốc tế mới*, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội.
74. Chương Thâu (1999), *Quan hệ Việt Nam - Nhật Bản trong thời kỳ lịch sử Cổ - Trung đại*, "25 năm quan hệ Việt Nam - Nhật Bản 1973 - 1998".Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội, tr.70.
75. Nguyễn Quang Thuấn – Trần Quang Minh (2014), *Quan hệ Việt Nam – Nhật Bản 40 năm nhìn lại và định hướng tương lai*, NXB Khoa học xã hội.
76. Lưu Thị Thu Thủy, Học tiếng Việt tại Nhật Bản,
<http://www.inas.gov.vn/357-hoc-tieng-viet-tai-nhat-ban.html>, 24/08/2012.
77. Trần Nam Tiến (2004), “30 năm quan hệ ngoại giao – chính trị Việt Nam – Nhật Bản (1973 – 2003): thành tựu và triển vọng”, *Kỷ yếu Hội thảo khoa học 30 năm quan hệ Việt Nam – Nhật Bản (1973 – 2003): kết quả và triển vọng*, NXB Khoa học Tổng hợp, Tp. Hồ Chí Minh.
78. Võ Minh Tập, *Quan hệ Việt Nam - Nhật Bản từ 1973 đến những năm đầu thế kỷ XXI*, <http://vominhtap.blogspot.com/2011/04/quan-he-viet-nam-nhat-ban-tu-nam-1973.html>, 10/05/2012.
79. Kỷ yếu hội thảo (2004), *30 năm quan hệ Việt Nam – Nhật Bản: kết quả và triển vọng*, NXB tổng hợp, TP. Hồ Chí Minh.

80. Tạp chí nghiên cứu Nhật Bản và Đông Bắc Á (2002), Thông cáo báo chí chung Việt Nam – Nhật Bản, , (số 5)41, tr.3-4.
81. Phạm Thái Việt (2006), *Toàn cầu hóa: những biến đổi lớn trong đời sống chính trị quốc tế và văn hóa*, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội.
82. Ủy ban Khoa học xã hội Việt Nam, Viện Châu Á – Thái Bình Dương, Hà Nội (1989), *Quan hệ ASEAN – Nhật Bản: Tình hình và triển vọng*.
83. Hải Yến, Nhật Bản tiếp tục giúp Việt Nam đào tạo nguồn nhân lực,
http://www.tin247.com/nhat_ban_tiep_tuc_giup_viet_nam_dao_tao_nguon_nhan_luc-11-47768.html, 25/07/2008.
- **Tiếng nước ngoài**
84. Kanedo, Masafumi and Kitano, Mitsuru (eds) (2007): パブリック
ディプロマシー世論の時代 (Public Diplomacy: the Era of Public
Opinion) : 東京 : PHP.
85. Kazuo Ogoura: *Japan's cultural diplomacy past and present*, Aoyama
Gakuin University Research Institute for International Peace and
Cultural, March 2009.
86. Taro Aso - Minister for Foreign Affairs (2006): *A new look at cultural
diplomacy: A call to Japan's cultural practitioner*, Speech at Digital
Hollywood University.
87. Thomas U. Berger, Mike M. Mochizuki, Jitsuo Tsuchiyama (2007) : *Japan
International Politics: The Foreign Politics of an Adaptive State*, Lynne
Rienner Publishers, Boulder London.
88. 青木保、ソフトパワーのグローバル化時代—重層的な「文化力」育む
戦略を、外交フォーラム, No.191, 2004.
89. 星山隆 (2008) : 日本外交とパブリック。ディプロマシー : ソフトパワー
の活用と体外発言の強化に向け—平和研レポート。